

Martyna Świetlińskae-mail: martyna.swietlinska@gmail.com <https://orcid.org/0009-0001-6680-7785>

Fundamentalistyczne grupy mormońskie w Polsce a polskie prawo karne – analiza potencjalnych zagrożeń i regulacji

Fundamentalist Mormon Groups in Poland and Polish Criminal Law – an Analysis of Potential Threats and Regulations

Streszczenie

Artykuł analizuje, w jakim stopniu polski system prawny jest przygotowany na ewentualne pojawienie się fundamentalistycznych grup mormońskich, takich jak Fundamentalistyczny Kościół Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich (FLDS). Szczególny nacisk położono na kwestie ochrony dzieci przed wykorzystywaniem seksualnym (art. 200 i 200a Kodeksu karnego), przeciwdziałania bigamii (art. 206 k.k.) oraz ograniczeń wynikających z wolności wyznania. Polskie przepisy karne zapewniają narzędzia do ścigania nielegalnych praktyk, takich jak małżeństwa z nieletnimi czy poligamia, jednak ich skuteczność może być ograniczona w przypadku grup funkcjonujących w sposób zamknięty i izolujący członków od społeczeństwa. Artykuł zwraca uwagę na potencjalne luki w prawie, szczególnie w kontekście nieformalnych wieloosobowych związków oraz trudności w monitorowaniu działalności takich wspólnot. Celem publikacji jest ocena adekwatności polskich regulacji w zakresie ochrony praw człowieka i porządku publicznego wobec działalności grup fundamentalistycznych, a także wskazanie możliwych kierunków dostosowania prawa w celu skuteczniejszego przeciwdziałania ewentualnym nadużyciom.

SŁOWA KLUCZOWE: fundamentalizm religijny, poligamia, ochrona małoletnich, prawo karne

Summary

The article analyses the extent to which the Polish legal system is prepared for the possible emergence of fundamentalist Mormon groups, such as the Fundamentalist Church of Jesus Christ of Latter-Day Saints (FLDS). Particular emphasis is placed on the protection of children from sexual exploitation (Articles 200 and 200a of the Penal Code), the prevention of bigamy (Article 206 of the Penal Code), and the limitations arising from religious freedom. Polish criminal law provides tools for prosecuting illegal practices such as underage marriages and polygamy; however, its effectiveness may be limited in the case of groups operating in a closed and isolated manner. The article highlights potential legal gaps, particularly regarding informal plural relationships and the challenges of monitoring the activities of such communities. The purpose of this publication is to assess the adequacy of Polish regulations in protecting human rights and public order in relation to the activities of fundamentalist groups, as well as to suggest possible legal adjustments to counteract potential abuses more effectively.

KEYWORDS: religious fundamentalism, polygamy, protection of minors, criminal law

Wprowadzenie

Kościół Jezusa Chrystusa Świątych w Dniach Ostatnich (LDS), powszechnie znany jako „kościół mormonów”, został założony w pierwszej połowie XIX w. na terenie Stanów Zjednoczonych Ameryki przez Josepha Smitha. Wspólnota ta liczy obecnie około 14 mln wiernych (Szymańska, 2012).

Celem niniejszego opracowania nie jest przedstawienie doktryny fundamentalistycznych grup mormońskich, lecz analiza zagadnień prawnych związanych z ich potencjalnym pojawieniem się na terenie Polski. Problem ten nabiera szczególnego znaczenia w kontekście obowiązujących przepisów prawa karnego, zwłaszcza w odniesieniu do penalizacji bigamii, ochrony małoletnich oraz przeciwdziałania przestępstwom związanym z przymusowymi małżeństwami. Zasadne staje się zatem pytanie: czy polski system prawny jest wystarczająco przygotowany na ewentualne wyzwania wynikające z działalności takich wspólnot?

1. Krótkie wprowadzenie do fundamentalistycznych grup mormońskich – ich podejście do poligamii oraz separacja od głównego nurtu Kościoła Jezusa Chrystusa Świątych w Dniach Ostatnich

Mormoni to jedna z wielu wspólnot religijnych, które powstały w XIX w. w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Wśród różnorodnych grup wyznaniowych zajmowali oni szczególne miejsce ze względu na swoją unikalną doktrynę, wyróżniającą ich na tle innych ruchów religijnych (Mullen, 1967).

W Ameryce Północnej XIX w. był okresem intensywnego ożywienia religijnego, znanego jako „Wielkie Przebudzenie”, oraz czasem powstawania nowych wspólnot wyznaniowych. Ruchy te wywodziły się głównie z dwóch dominujących tradycji religijnych w Stanach Zjednoczonych Ameryki – katolickiej i protestanckiej. Szczególnie liczne podziały miały miejsce w obrębie protestantyzmu, z którego wyłoniły się zarówno niewielkie, lokalne ugrupowania, jak i większe Kościoły o zasięgu ogólnokrajowym. Warto zaznaczyć, że termin „protestantyzm” obejmuje cztery główne nurty: luteranizm, kalwinizm, anglikanizm oraz tzw. radykalne skrzydło reformacji (Karczevska, 2010).

W 1870 r. największą wspólnotą religijną w Stanach Zjednoczonych Ameryki był Kościół rzymskokatolicki, liczący 3,5 mln wiernych. Jest to znacząca liczba, zwłaszcza biorąc pod uwagę, że populacja kraju w tamtym okresie wynosiła około 40 mln mieszkańców. Mimo znacznego zróżnicowania wewnętrznego

protestantyzmu, Stany Zjednoczone Ameryki można jednak bez wahania określić jako państwo o charakterze protestanckim. Drugą co do liczebności wspólnotą religijną byli metodyści, których liczba w 1810 r. wynosiła 175 tys. Dzięki dynamicznemu rozprzestrzenianiu się ich nauk wspólnota ta w ciągu kolejnych dwóch dekad zwiększyła swoją liczebność do 500 tys., a w 1870 r. niemal dorównała pod tym względem Kościołowi katolickiemu (Wigger, 1998).

Fundamentalistyczny Kościół Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich (FLDS) wyłonił się w latach 20. XX w. w wyniku rozłamu w Kościele Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich (LDS). Główną przyczyną separacji była decyzja LDS o zaprzestaniu praktyki poligamii, która dla fundamentalistów pozostawała kluczowym elementem wiary. Oprócz tego rozbieżności dotyczyły także innych aspektów doktrynalnych, często niezrozumiałych dla osób spoza tradycji mormońskiej. W 2009 r. nieformalna ankieta przeprowadzona przez grupę rzeczniczą oszacowała liczbę członków FLDS na około 10 tysięcy, podczas gdy cała społeczność fundamentalistycznych mormonów liczyła około 38 tys. osób. Główne ośrodki FLDS znajdują się w historycznym Short Creek, obejmującym bliźniacze miasta Colorado City w Arizonie i Hildale w Utah, a także w osadzie Yearning for Zion Ranch w zachodnim Teksasie, która została założona w późniejszych latach (Driggs, 2011).

W drugiej połowie XIX w. w Stanach Zjednoczonych Ameryki uchwalono przepisy zakazujące poligamii, a Sąd Najwyższy uznał ten zakaz za zgodny z amerykańską konstytucją (*Reynolds v. United States*, 98 U.S. 145 [1878]). W związku z tym w 1890 r. ówczesny przywódca Kościoła, Wilford Woodruff, ogłosił, że LDS podporządkuje się amerykańskiemu prawu, co doprowadziło do zaprzestania zawierania nowych związków poligamicznych. Ostatecznie od 1904 r. każdy członek LDS, który decydował się na wielożeństwo, podlegał ekskomunice (Driggs, 2011).

Instytucja małżeństwa od samego początku odgrywała kluczową rolę w doktrynie Kościoła Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich. Współcześni członkowie LDS uznają, że „[...] małżeństwo jednej kobiety i jednego mężczyzny jest ustanowionym przez Pana prawem małżeństwa”. Jednak historycznie wierząc, że na początku lat 40. XIX w. Joseph Smith otrzymał boskie objawienie nakazujące wprowadzenie do wspólnoty praktyki małżeństw poligamicznych, czyli związków jednego mężczyzny z kilkoma kobietami. Tego rodzaju małżeństwa były zawierane przez część członków LDS pod przewodnictwem jego liderów przez ponad 50 lat.

Nie wszyscy członkowie kościoła mormonów zaakceptowali zarówno państwowy, jak i wewnętrzny zakaz poligamii. Osoby, które zdecydowały się na

kontynuowanie tej praktyki i w konsekwencji zostały ekskomunikowane, utworzyły schizmatyczny Fundamentalistyczny Kościół Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich (FLDS). Wspólnota ta, licząca obecnie około 8 tys. członków, nadal podtrzymuje tradycję zawierania nieformalnych związków poligamicznych (Higdon, 2017).

Jednym z kontrowersyjnych aspektów tej formy poligamii jest rzekoma akceptacja we wspólnocie praktyki wydawania małoletnich dziewcząt za mąż za dorosłych mężczyzn, z którymi następnie nawiązują one pełne relacje intymne. Tego rodzaju działania pozostają w sprzeczności z prawem amerykańskim, w tym z przepisami karnymi stanu Utah, gdzie mieszka największa liczba mormonów.

2. Obecność i status prawny mormońskich grup w Polsce

Główna siedziba Kościoła Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich mieści się w Salt Lake City, w stanie Utah, w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Wspólnota ta jest obecna w większości państw na świecie i liczy około 15 mln członków, choć szacuje się, że jedynie 35% z nich aktywnie uczestniczy w życiu religijnym.

W Polsce centralna siedziba LDS znajduje się w Warszawie, jednak jego gminy działają również w wielu innych miastach, takich jak Łódź, Poznań, Kraków, Gdańsk, Wrocław, Katowice, Bydgoszcz, Lublin, Białystok, Szczecin czy Kielce (Pawłowicz, 2008). Liczbę polskich wyznawców szacuje się na około 1650 osób. W celu odprawiania obrzędów świątynnych polscy mormoni udają się do świątyni we Freibergu w Niemczech, która została im udostępniona przez tamtejszą wspólnotę (Komosa, 2014).

Zwierzchnikiem LDS w Polsce jest Prezydent Obszaru. Struktura kapłańska opiera się na dwóch stopniach: kapłaństwie Melchizedeka oraz kapłaństwie Aarona. Kapłaństwo Melchizedeka, będące wyższym stopniem, uprawnia do przewodzenia we wspólnocie, kierowania działalnością misyjną, błogosławienia niemowląt oraz udzielania błogosławieństw wiernym. Z kolei kapłaństwo Aarona koncentruje się na sprawowaniu obrzędów religijnych, prowadzeniu działań nawracających oraz udzielaniu chrztu (Urban, 1994). Obecność mormonów w Polsce sięga 1922 r., kiedy to przedstawiciel berlińskiego ośrodka, Franz Fischer, zdobył pierwszych wyznawców w mazurskiej wsi Zełwągi. Do końca lat 60. XX w. w kraju funkcjonowały trzy wspólnoty: w Zełwągach, Prawdowie i Dębicy Kaszubskiej. W późniejszych latach większość wiernych wyemigrowała do Niemiec, co doprowadziło do niemal całkowitego zaniku LDS na terenie Polski. Jego reaktywacja nastąpiła dopiero w latach 70., kiedy to za siedzibę władz obrano Szczecin.

W maju 1977 r. minister do spraw wyznań zatwierdził statut LDS, który obowiązywał do 1984 r. Wówczas do Polski przybyli misjonarze ze Stanów Zjednoczonych Ameryki, rozpoczynając działalność w Warszawie. Ostatecznie, 11 stycznia 1992 r., Kościół Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich został oficjalnie wpisany do Rejestru Kościołów i innych Związków Wyznaniowych, a jego siedzibą stała się Warszawa. Pod względem organizacyjnym LDS pozostaje podporządkowany centrali w Salt Lake City.

3. Bigamia jako przestępstwo przeciwko rodzinie i małżeństwu w prawie polskim

W Polsce zarówno rodzina, jak i małżeństwo – rozumiane jako związek kobiety i mężczyzny – podlegają szczególnej ochronie i wsparciu ze strony państwa. Ich znaczenie zostało podkreślone w art. 18 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.), a ich ochrona znajduje również odzwierciedlenie w przepisach prawa karnego (Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, tekst jedn. Dz. U. z 2025 r. poz. 383 z późn. zm., dalej: k.k.), czego przykładem jest art. 206 k.k. penalizujący bigamię. Umieszczenie tego przepisu w Rozdziale XXVI Kodeksu karnego wskazuje, że jego celem jest ochrona prawnej instytucji rodziny, natomiast bezpośrednim przedmiotem ochrony pozostaje małżeństwo, które w większości przypadków stanowi fundament rodziny (Stefański, 2025).

Dokonanie czynności zawarcia małżeństwa oznacza spełnienie ustawowych wymogów, które prowadzą do powstania więzi małżeńskich zgodnie z przepisami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, tekst jedn. Dz. U. z 2026 r. poz. 236, dalej: k.r.o.). Samo zawarcie małżeństwa według zasad określonego wyznania nie skutkuje jego powstaniem w świetle prawa (z wyjątkiem sytuacji przewidzianej w art. 1 § 3 k.r.o.). W przypadku małżeństw zawartych za granicą lub z obywatelem innego państwa bądź osobą bezpaństwową, ich ważność na terenie Rzeczypospolitej Polskiej musi zostać potwierdzona zgodnie z przepisami prawa prywatnego międzynarodowego (art. 48–54 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe, tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 503; Kulesza, 2025).

Stefański wskazuje, że przedmiotem ochrony jest związek małżeński, a zakaz bigamii ma na celu przede wszystkim zabezpieczenie autorytetu aktu prawnego jego zawarcia (Stefański, 2025, s. 273–274). Marek natomiast określa bigamię jako „[...] przestępstwo przeciwko prawidłowemu zakładaniu rodziny, która w pol-

skim prawie opiera się na zasadzie monogamii” (Marek, 2010, s. 469). Cieślak podziela pogląd, że ochrona koncentruje się na autorytecie aktu małżeństwa, ale zauważa również, że zakaz bigamii zapobiega krzywdzie osób nieświadomych, iż ich małżonek pozostaje już w związku – co może stanowić oszustwo matrymonialne (Cieślak, 1995, s. 302). Odrębne stanowisko zajmuje Buchała, który uznaje, że przedmiotem ochrony mogą być także normy obyczajowe (Buchała, 1980, s. 648).

Nie sposób jednak zgodzić się z twierdzeniem, że dobrem chronionym jest jedynie „ustawowa forma małżeńska” bądź „autorytet aktu prawnego jego zawarcia”. Gdyby tak było, prawo karne penalizowałoby wszelkie naruszenia formalnych wymogów zawarcia małżeństwa. Hyps trafnie zauważa, że konsekwentne przyjęcie tego stanowiska prowadziłyby do wniosku, iż Kodeks karny powinien również kryminalizować inne naruszenia formy zawarcia małżeństwa, np. złożenie oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński przez osoby tej samej płci. Ustawodawca w art. 206 k.k. jednoznacznie wskazał natomiast bigamię jako zakazane zachowanie, nie rozszerzając tego przepisu na inne przypadki naruszenia zasad zawierania małżeństw określonych w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym (Grześkowiak, Wiak, 2024, s. 1229). Ostatecznie należy uznać, że dobrem chronionym jest zarówno rodzina, jak i sam związek małżeński wraz z jego monogamicznym charakterem. Podobne stanowisko prezentuje Szewczyk (Szewczyk, 2016, s. 959; Mozgawa, 2025).

Ponieważ przestępstwo bigamii godzi w instytucję rodziny jako dobro prawnie chronione, ponowne zawarcie małżeństwa przez te same osoby – bez uprzedniego rozvodu lub unieważnienia pierwszego związku – jest uznane za naruszenie tej wartości, a tym samym spełnia znamiona zamachu na rodzinę i jej monogamiczny charakter. Wynika to z faktu, że w takim przypadku dochodzi do naruszenia przedmiotu ochrony, którym jest instytucja rodziny.

Bigamia jest przestępstwem indywidualnym właściwym (*delictum proprium*), co oznacza, że jego sprawcą może być wyłącznie osoba już pozostająca w związku małżeńskim. Może mieć charakter „jednostronny”, gdy tylko jeden z małżonków jest związany poprzednim węzłem małżeńskim, ewentualnie „dwustronny” (bigamia duplex), gdy obie strony nowego związku pozostają już w małżeństwie (Kosonoga-Zygmunt, 2024).

Według prawa polskiego, aby doszło do popełnienia przestępstwa bigamii, sprawca w chwili zawierania kolejnego małżeństwa musi pozostawać w ważnym zawartym związku małżeńskim. Zgodnie z przepisami prawa rodzinnego w małżeństwie pozostaje osoba, która zawarła je zgodnie z obowiązującymi przepisami i której małżeństwo nie ustało ani nie zostało uznane za nieważne.

Osoba, której małżeństwo zostało zawarte, pozostaje w związku małżeńskim nawet w sytuacji, gdy istnieją podstawy do jego unieważnienia, aż do momentu formalnego unieważnienia małżeństwa. W prawie polskim zawarcie nowego związku małżeńskiego przez osobę będącą w separacji, także stanowi przestępstwo bigamii (art. 614 § 2 k.r.o.; Kosonoga-Zygmunt, 2024).

4. Artykuł 200 i 200a Kodeksu karnego

Przestępstwa określone w art. 200 k.k. mają na celu ochronę obyczajności oraz prawidłowego rozwoju psychofizycznego osób poniżej 15. roku życia. Nie można jednak mówić o ochronie ich wolności seksualnej. Po pierwsze, przepis ten odnosi się także do dobrowolnych relacji intymnych z małoletnimi poniżej 15 lat, niezależnie od tego, czy inicjatywa pochodziła od nich samych. Po drugie, obejmuje on wszystkie osoby w tej grupie wiekowej, w tym bardzo małe dzieci, wobec których trudno mówić o istnieniu wolności seksualnej w jakimkolwiek sensie (Wala, 2025).

W literaturze przedmiotu często podkreśla się, że konsekwencje wykorzystywania seksualnego, zwłaszcza w dzieciństwie, mogą mieć charakter długotrwały i utrzymywać się przez całe życie. Przede wszystkim prowadzą one do poważnych zaburzeń psychicznych, takich jak przewlekła depresja, niskie poczucie własnej wartości, uporczywe stany lękowe, poczucie winy oraz trudności ze snem i koncentracją. Mogą również wystąpić zaburzenia w zachowaniu, przejawiające się tendencjami do samookaleczeń, uzależnień, bezdomności, a nawet działań o charakterze przestępczym. Wśród skutków nadużyć seksualnych wymienia się także zaburzenia psychoseksualne, takie jak trudności w nawiązywaniu i utrzymywaniu relacji międzyludzkich oraz prawidłowych kontaktów intymnych. Dodatkowo ofiary mogą doświadczać objawów o charakterze pourazowym, obejmujących m.in. nadmierną podejrzliwość, wahania nastroju czy symptomy przypominające autyzm (Faller, 1990).

W celu przeciwdziałania wykorzystywaniu seksualnemu małoletnich ustawodawca wprowadził art. 200 k.k., który penalizuje przestępstwo pedofilii w postaci czynów lubieżnych. Przepis ten ma na celu ochronę dzieci przed staniem się przedmiotem seksualnej eksploatacji, zarówno poprzez kontakty intymne, jak i inne czynności o charakterze seksualnym. Ochrona ta obejmuje również zabezpieczenie małoletnich przed narażeniem na treści związane z seksualnością w sposób pośredni. Artykuł 200 § 1 k.k. penalizuje bezpośrednie angażowanie dzieci poniżej 15. roku życia w działania o charakterze seksualnym, które mogą

zagrozić ich prawidłowemu rozwojowi. Dodatkowo art. 200 § 3 k.k. zakazuje eksponowania małoletnich na treści pornograficzne, a art. 200 § 5 k.k. penalizuje promowanie i reklamowanie pornografii. Przepis art. 200 § 4 k.k. odnosi się natomiast do ekshibicjonizmu, w ramach którego sprawca, w celu własnej lub cudzej satysfakcji seksualnej, prezentuje małoletniemu poniżej 15 lat wykonanie czynności seksualnej (Grzeškowiak, Wiak, 2024).

Artykuł 200a § 1 k.k. wprowadza do polskiego systemu prawnego przestępstwo odpowiadające zjawisku określanemu jako *grooming*. Przepis ten został dodany na mocy nowelizacji Kodeksu karnego z dnia 5 listopada 2009 r. (Ustawa z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2009 r. Nr 206, poz. 1589 z późn. zm.) i wcześniej nie występował w polskim prawie karnym. Propozycja jego wprowadzenia pojawiła się w dwóch niezależnych projektach nowelizacji – rządowym oraz poselskim. W pierwszym przypadku projekt z dnia 31 października 2008 r. przewidywał umieszczenie tego przepisu jako art. 202a k.k. (Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz ustawy o Policji z dnia 31 października 2008 r., Druk nr 1276, Sejm VI kadencji), natomiast w projekcie poselskim z dnia 7 października 2008 r. planowano jego oznaczenie jako art. 199a k.k. (Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny z dnia 7 października 2008 r., Druk nr 1465, Sejm VI kadencji).

Termin *grooming* można stosować w odniesieniu do przestępstwa określonego w art. 200a § 1 k.k., choć bardziej adekwatnym określeniem w języku polskim wydaje się „nagabywanie seksualne małoletniego”. W literaturze przedmiotu termin ten pojawia się m.in. w pracach Bielskiego (2010, s. 101) oraz Filara (2010, s. 960; Królikowski, Zawłocki, 2023).

Przepisy polskiego Kodeksu karnego, takie jak art. 200, 200a i 206, mogą znaleźć odniesienie do praktyk występujących w niektórych fundamentalistycznych grupach mormońskich, w tym w FLDS.

Artykuł 200 k.k. penalizuje czynności seksualne z osobami poniżej 15. roku życia, niezależnie od ich zgody. W społecznościach FLDS przez wiele lat praktykowano aranżowane małżeństwa małoletnich dziewcząt z dorosłymi mężczyznami, co prowadziło do sytuacji, które w polskim prawie zostałyby uznane za przestępstwo z tego artykułu. Przywódcy FLDS, tacy jak Warren Jeffs, są oskarżani i skazywani za wykorzystywanie seksualne nieletnich, co w świetle polskiego prawa podlegałoby surowej odpowiedzialności karnej (*State v. Jeffs*, 2007 UT 91).

Artykuł 200a k.k., kryminalizujący tzw. *grooming*, odnosi się do działań mających na celu stopniowe uwodzenie małoletnich w celu ich seksualnego wykorzystania. W społecznościach takich jak FLDS młode dziewczęta są wychowywane w przekonaniu, że ich jedynym przeznaczeniem jest małżeństwo i posłuszeństwo mężowi, co można uznać za formę długotrwałej manipulacji. W wielu przypadkach kontakt między starszymi mężczyznami a dziewczętami miał na celu stopniowe przygotowywanie ich do pełnienia ról żon, co wpisuje się w mechanizmy *groomingu*. Odzwierciedleniem jest tu przypadek Elissy Wall, która jako małoletnia dziewczyna była manipulowana przez dorosłych członków społeczności FLDS, aby stała się częścią systemu poligamicznych małżeństw, gdzie miała zostać zmuszona do intymnych relacji z dużo starszym mężczyzną. W tym kontekście można uznać, że dochodziło do procesu *groomingu*, czyli stopniowego przygotowywania dziewczyny do takiej roli, co jest bezpośrednim naruszeniem zasad zawartych w art. 200a k.k. (Wall, Pulitzer, 2008).

Artykuł 206 k.k. dotyczy przestępstwa bigamii, czyli zawarcia małżeństwa przez osobę, która jest już w związku małżeńskim. Ma to zastosowanie w kontekście zawierania więcej niż jednego małżeństwa przez tę samą osobę jednocześnie, co jest zabronione w polskim prawie cywilnym. W kontekście zasad funkcjonowania FLDS, który praktykuje poligamię, można nawiązać do art. 206 k.k., rozważając, że w wielu przypadkach amerykańscy członkowie FLDS zawierają małżeństwa z wieloma partnerkami wbrew obowiązującym ich przepisom prawa cywilnego, w tym zakazowi wielożeństwa. Choć w Polsce FLDS nie działa tak intensywnie jak w Stanach Zjednoczonych Ameryki, jednak warto zauważyć, że poligamia również na gruncie amerykańskiego prawa krajowego i stanowego jest nielegalna (Loewy, 1975).

W przypadku osób, które dobrowolnie uczestniczą w poligamicznych małżeństwach, ale nie rozwiążą wcześniejszych związków, można mówić o naruszeniu przepisów dotyczących bigamii, jak ma to miejsce w przypadku FLDS. Z perspektywy prawa karnego w Polsce, jeśli dana osoba zawiera takie małżeństwo, będąc już w innym związku małżeńskim, może zostać pociągnięta do odpowiedzialności na podstawie art. 206 k.k., który kryminalizuje takie zachowanie.

Choć społeczności takie jak FLDS działają w amerykańskim systemie prawnym, wiele praktyk tam występujących mogłoby zostać uznanych za przestępstwa na gruncie polskiego prawa. Artykuły 200, 200a i 206 k.k. wskazują na prawne granice ochrony małoletnich i wolności jednostki, które są często naruszane w fundamentalistycznych grupach poligamicznych, takich jak FLDS.

5. Czy polskie prawo jest wystarczająco przygotowane na ewentualne pojawienie się fundamentalistycznych grup mormońskich?

Polskie prawo, w kontekście ewentualnego rozpowszechnienia się fundamentalistycznych grup mormońskich, takich jak Fundamentalistyczny Kościół Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich, jest w pewnym stopniu przygotowane na przeciwdziałanie niektórym praktykom tych grup. Istnieją jednak obszary, które wymagają dalszej refleksji i dostosowania.

Obowiązujący w Polsce system prawny chroni dzieci przed wykorzystywaniem seksualnym (art. 200 i art. 200a k.k.) oraz przed demoralizacją. W przypadku FLDS, gdzie mogą występować praktyki zawierania małżeństw z małoletnimi dziewczętami, polskie przepisy dotyczące ochrony dzieci przed wykorzystywaniem seksualnym stanowią potencjalne narzędzie do zwalczania tego zjawiska, gdyby miało ono miejsce na terytorium Polski. Z przepisu art. 200 k.k. wynika, że osoby, które dopuszczają się wykorzystywania dzieci, w tym zawierania z nimi małżeństw lub angażowania ich w akty seksualne, mogą być pociągnięte do odpowiedzialności karnej. Wprowadzenie przepisu art. 200a k.k., który odnosi się do tzw. *groomingu*, może również stanowić istotne narzędzie w walce z nielegalnymi praktykami wobec dzieci, gdyby takie grupy podejmowały próby wpływania na małoletnich w Polsce.

W zakresie art. 206 k.k. polskie prawo zabrania bigamii, co oznacza, że osoby, które zawierają małżeństwa z wieloma partnerami jednocześnie, łamią prawo. Fundamentalistyczne grupy mormońskie, takie jak FLDS, które praktykują poligamię, mogłyby w Polsce napotkać poważne trudności prawne, jeśli zaczęłyby tworzyć takie związki. Przepisy dotyczące bigamii mogą skutecznie przeciwdziałać praktykom wielożeństwa, gdyż jedno małżeństwo jest w polskim prawie traktowane jako zawarcie wyłącznego związku. Takie podejście stanowi istotny instrument do zapewnienia jednolitości i porządku w relacjach rodzinnych.

W Polsce istnieje konstytucyjna wolność wyznania, jednak nie jest ona absolutna. Jeżeli grupa fundamentalistyczna, taka jak FLDS, zaczęłaby łamać przepisy prawa cywilnego, w tym dotyczące małżeństw, wykorzystywania dzieci lub innych przestępstw, polski system prawny ma mechanizmy, które mogą być wykorzystane przez właściwe służby państwowe, by interweniować w celu zapewnienia porządku publicznego i ochrony jednostek przed nadużyciami. W przypadku fundamentalistycznych grup, które uprawiają praktyki sprzeczne z prawem (np. poligamia, małżeństwa z nieletnimi, przemoc), polskie prawo przewiduje interwencję w ramach ochrony osób, zwłaszcza dzieci i kobiet.

Zdolność polskich służb porządkowych, w tym policji i prokuratury, do skutecznego reagowania na działania takich grup jest kluczowa. Jeśli fundamentalistyczne grupy mormońskie zaczęłyby działać na terenie Polski, polski system prawny i organy ścigania musiałyby aktywnie monitorować ich działalność, szczególnie w zakresie działalności religijnej, która mogłaby prowadzić do łamania przepisów karnych, takich jak wykorzystywanie seksualne dzieci, poligamia czy przemoc w rodzinie.

Pomimo istniejących przepisów prawnych, polskie prawo może wymagać pewnych modyfikacji, aby lepiej radzić sobie z pojawieniem się takich grup, które mogą próbować obejść istniejące przepisy. Przykładowo, w sytuacjach gdy grupa funkcjonuje w sposób zamknięty, izolując swoich członków od reszty społeczeństwa, istnieje ryzyko, że niektóre przestępstwa będą trudniejsze do wykrycia. Należy również podkreślić, że w kontekście zjawisk, takich jak *grooming* czy wykorzystywanie dzieci przez religijne wspólnoty, polski system prawny powinien być w pełni przystosowany do skutecznego przeciwdziałania takim praktykom, zapewniając odpowiednie narzędzia do ścigania sprawców i ochrony ofiar.

Podsumowując, polskie prawo w dużej mierze jest przygotowane do radzenia sobie z pojawieniem się fundamentalistycznych grup mormońskich, takich jak FLDS, jeśli chodzi o kwestie wykorzystywania dzieci, poligamii i ochrony wolności seksualnej. Istnieją jednak obszary, które wymagają dalszej uwagi, zwłaszcza w zakresie monitorowania działalności takich grup oraz efektywnego wykrywania i ścigania przestępstw, które mogą występować w obrębie zamkniętych społeczności. Odpowiednia współpraca służb ścigania oraz świadome działanie w obszarze edukacji i prewencji w zakresie ochrony dzieci przed wykorzystywaniem są kluczowe w zapewnieniu skutecznej ochrony prawa w tym kontekście.

Zakończenie

Choć poligamia jest w Polsce nielegalna i penalizowana na gruncie art. 206 k.k., regulacja ta odnosi się wyłącznie do formalnych związków małżeńskich, pozostawiając poza zakresem odpowiedzialności karnej wieloosobowe związki nieformalne. W przypadku grup wyznających fundamentalistyczne interpretacje mormonizmu oznacza to, że dopóki nie dochodzi do przestępstw, takich jak zmuszanie do małżeństwa, wykorzystywanie nieletnich czy handel ludźmi, samo istnienie takich wspólnot nie naruszałoby polskiego prawa.

Jednocześnie przepisy dotyczące ochrony dzieci, przestępstw przeciwko wolności i godności człowieka oraz zwalczania sekt mogą stanowić skuteczne

narzędzie prawne w przypadku nadużyć. Wyzwania mogłyby jednak pojawić się w kontekście rozstrzygania spraw dotyczących wewnętrznych regulacji grup religijnych, które mogą prowadzić do naruszenia praw jednostki, ale nie zawsze dają się jednoznacznie zakwalifikować jako przestępstwa. W związku z tym, choć polski system prawny ma instrumenty pozwalające na reakcję w przypadku jego naruszeń, niektóre aspekty funkcjonowania takich wspólnot mogłyby stanowić trudność w zakresie ścigania i egzekwowania prawa.

Bibliografia

Akty prawne

Konstytucja Rzeczypospolitej |Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. , Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, tekst jedn. Dz. U. z 2026 r. poz. 236.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, tekst jedn. Dz. U. z 2025 r. poz. 383 z późn. zm.

Ustawa z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2009 r. Nr 206, poz. 1589 z późn. zm.

Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe, tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 503.

Orzecznictwo

Reynolds v. United States, 98 U.S. 145 [1878].

State v. Jeffs, 2007 UT 91.

Pozostałe źródła

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny z dnia 7 października 2008 r., Druk nr 1465, Sejm VI kadencji. Pobrano z <https://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/wgdruku/1465> (23.03.2026).

Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz ustawy o Policji z dnia 31 października 2008 r., Druk nr 1276, Sejm VI kadencji. Pobrano z <https://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/wgdruku/1276> (23.03.2026).

Literatura

- Bielski, M. (2010). Rzecz o granicach usiłowania przestępstw formalnych i materialnych – na przykładzie art. 200 § 1 k.k. i art. 200a k.k. *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych*, 14(3), 101–116.
- Buchała, K. (1980). *Prawo karne materialne*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Cieślak, M. (1995). *Polskie prawo karne. Zarys systemowego ujęcia*. Warszawa: Wydawnictwa Prawnicze PWN.
- Driggs, K. (2011). Review: Polygamy and the FLDS: A Review of Four Books. *The John Whitmer Historical Association Journal*, 31(2), 117–131. Pobrano z <http://www.jstor.org/stable/43200529> (2.06.2025).
- Faller, K. C. (1990). *Understanding Child Sexual Maltreatment*. Newbury Park, CA: SAGE Publications.
- Filar, M. (2010). *Kodeks karny. Komentarz*. Warszawa: LexisNexis.
- Grześkowiak, A., Wiak, K. (red.). (2024). *Kodeks karny. Komentarz* (wyd. 8). Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck.
- Higdon, M. J. (2017). Polygamous Marriage, Monogamous Divorce. *Duke Law Journal*, 67(1), 79–134.
- Karczewska, O. I. (2010). Mormoni amerykańscy w XIX wieku. Dzieje i ideały wychowawcze. *Saeculum Christianum. Pismo historyczno-społeczne*, 17(2), 181–212.
- Komosa, A. (2014). *Mormoni w Polsce. Pomagają Polakom poznać swoich przodków, bo rodzina „trwa wiecznie”*. Pobrano z <https://natemat.pl/122011,rodzina-to-jest-sila-mormoni-dbaja-o-to-bykazdy-polak-mogl-poznac-swoich-przodkow> (24.03.2025).
- Kosonoga-Zygmunt, J. (2024). Komentarz do art. 206. W: J. Majewski (red.), *Kodeks karny. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Królikowski, M., Zawłocki, R. (red.). (2023). *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do artykułów 117–221* (t. 1, wyd. 5). Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck.
- Kulesza, J. (2025). Komentarz do art. 206. W: A. Behan, M. Filipczak, M. Grudecki, J. Kulesza, K. Patora, K. Wała, *Kodeks karny. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Loewy, A. H. (1975). *Criminal Law in a Nutshell* (2 wyd.). St. Paul, MN: West Publishing.
- Marek, A. (2010). *Kodeks karny. Komentarz*. LEX/el.
- Mozgawa, M. (2025). Komentarz do art. 206. W: M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*. LEX/el.
- Mullen, R. (1967). *The Mormons*. London: W. H. Allen & Company.
- Pawłowicz, Z. (2008). *Leksykon Kościołów, ruchów religijnych i sekt w Polsce*. Warszawa: Kuria Metropolitalna w Częstochowie.

- Stefański, R. A. (2025). Komentarz do art. 206. W: J. Kosonoga (red.), *Kodeks karny. Komentarz*. Warszawa: Legalis.
- Szewczyk, M. (2016). *System Prawa Karnego* (t. 10, red. P. Hofmański). Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck.
- Szymańska, K. (2012). *Wspólnota mormonów a prawo Kościoła katolickiego. Problem zawarcia małżeństwa mieszanego*. Płock: Płocki Instytut Wydawniczy.
- Urban, K. (1994). *Mniejszości religijne w Polsce 1945–1991*. Kraków: Zakład Wydawniczy „Nomos”.
- Wala, K. (2025). Komentarz do art. 200. W: J. Kulesza (red.), *Kodeks karny. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Wall, E., Pulitzer, L. (2008). *Stolen Innocence. My Story of Growing Up in a Polygamous Sect, Becoming a Teenage Bride, and Breaking Free of Warren Jeffs*. New York: William Morrow.
- Wigger, J. H. (1998). *Taking Heaven by Storm. Methodism and the Rise of Popular Christianity in America*. Oxford–New York: Oxford University Press.